

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Richarda Tomana a soudců JUDr. Ondřeje Kubáta a JUDr. Renáty Zimové ve věci žalobce: **Mgr. V. V.**, narozený xxx, bytem Xxx, Xxx, proti žalované: **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti**, sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, **o zaplacení 500 000 Kč s příslušenstvím a o poskytnutí omluvy**, k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 27. dubna 2017, č. j. 18C 36/2016-56,

t a k t o :

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výrocích I., II. a III. **p o t v r z u j e**.
- II. Ve výroku IV. se rozsudek **m ě n í** tak, že výše náhrady nákladů činí 300 Kč, jinak se potvrzuje.
- III. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 300 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku.

O d ů v o d n ě n í

Shora označeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl žalobu, aby žalované byla uložena povinnost poskytnout žalobci peněžité zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu ve výši 500 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně ode dne 9. listopadu 2016 (výrokem I.), zamítl žalobu, aby soud konstatoval, stručně vyjádřeno, že žalovaná porušila právo žalobce na ochranu osobnosti, konkrétně zejména jeho ústavně zaručené právo na dobrou pověst jako advokáta při výkonu jeho povolání a dále i jako soukromé fyzické osoby, dále jeho osobní čest a ochranu jeho jména tím, že dne 16. prosince 2015 na hlavním líčení konaném proti obžalovanému P. K. JUDr. Zuzana Beňová jako státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ve své závěrečné řeči o žalobci v postavení obhájce uvedla: „Obhájce obžalovaného v podstatě nařkl křivě svědka (poškozeného) K., že měl křivě svědčit“, ačkoliv

žalobce v postavení advokáta a obhájce nenařkl křivě svědka K., že měl křivě svědčit (výrokem II.), dále zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal, aby soud uložil žalované povinnost se žalobci omluvit prostřednictvím ministra spravedlnosti, a to datovaným dopisem zasláným na adresu žalobce za toto jednání JUDr. Beňové ve znění v tomto výroku vyjádřeným (výrokem III.), a žalobci uložil povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 600 Kč (výrokem IV.). Soud prvního stupně vzal z obsahu protokolu o hlavním líčení konaném dne 16. 12. 2015 ve věci vedené pod spisovou značkou 6T 38/2014 za prokázané, že státní zástupkyně v závěrečném návrhu uvedla: „...Ty důkazy, na kterých toto mé tvrzení stojí, prvně bych chtěl (a) uvést, že byt' tady obhájce obžalovaného v podstatě nařkl křivě svědka poškozeného K., že měl křivě svědčit, jediný, kdo během celého hlavního líčení lže, je sám obžalovaný...“ Dospěl k závěru, že vyjádření státní zástupkyně nemá povahu úředního postupu, tím spíše pak nejde o nesprávný úřední postup. Zdůraznil, že státní zástupce je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a podává obžalobu nebo návrh na potrestání na osoby, jež se podle jeho názoru dopustily trestných činů (popř. návrh na schválení dohody o vině a trestu). V tomto pojetí, s přihlédnutím k jeho postavení vyplývajícímu ze zvláštního zákona, nemůže být zcela nestranným, naopak se předpokládá jistá míra zaujatosti vyplývající z jeho postavení strany v řízení před soudem. V každém případě by však při podání a zastupování obžaloby nebo návrhu na potrestání měl být objektivním v tom smyslu, že cílem jeho konání by mělo být zákonné a spravedlivé provedení soudního řízení směřujícího k odsouzení skutečného pachatele trestného činu, tedy měl by především respektovat jak již zmíněnou podmínku zákonosti, tak též požadavek řídit se svým vnitřním přesvědčením založeným na uvážení všech okolností případu. Aby státní zástupce mohl plně uplatnit procesní práva v hlavním líčení, reagovat na aktuální průběh řízení a mohl tak dostát povinnostem, které jsou na něho kladeny, musí v procesu vystupovat jako suverénní subjekt strany obžaloby a podle vývoje situace sám rozhodovat o nakládání s obžalobou nebo s návrhem na potrestání, prováděném rozsahu dokazování a také o svém závěrečném návrhu. Státní zástupce vystupuje jako strana v řízení před soudem, která je (stejně jako obhájce) oprávněna vyjadřovat se k provedeným důkazům, avšak hodnocení důkazů a zjištění skutkového stavu je oprávněn provést pouze soud. Státní zástupkyně se v závěrečném návrhu vyjádřila k provedení dokazování v tom smyslu, že nikoli svědek, ale obžalovaný uvádí nepravdu, k takovému vyjádření jí procesní předpis (trestní řád) opravňuje, pročez nejde o nesprávný úřední postup a žalovaná není povinna žalobci poskytnout zadostiučnění za tvrzenou nemajetkovou újmu. Soud proto žalobu v plném rozsahu zamítl. O nákladech řízení soud rozhodl podle ust. § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. v platném znění, občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) s tím, že ve věci plně úspěšně žalované přiznal právo na náhradu nákladů řízení, které činí 2x paušální odměnu po 300 Kč, celkem 600 Kč za převzetí věci a písemné vyjádření k žalobě.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce včasné odvolání. Namítá, že soud prvního stupně nijak neposoudil, zda posuzovaný výrok státní zástupkyně o žalobci je pravdivý anebo nikoliv, pročez je zamítnutí žaloby nepřezkoumatelné. Jednání státní zástupkyně vůči žalobci bylo nesprávným úředním postupem, aniž by se jednalo o její tzv. excés z úřední činnosti. Tímto jednáním porušila státní zástupkyně povinnost zakotvenou v ust. § 24 odst. 4 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále též „z. o. s. z.“), neboť nezachovala náležitou úctu k žalobci jako osobě vykonávající právnické povolání a zejména porušila svojí povinnost zdržet se nepřiměřené veřejné kritiky žalobce jako advokáta. Žalobce se cítil jednáním státní zástupkyně zastrašen a celkově znejistěn, což mělo za následek, že se na místě nedokázal obrátit na předsedkyni senátu, aby přítomnou státní zástupkyni usměrnila. Bylo porušeno právo na řádné soudní řízení, pokud soud prvního stupně nevyložil, z jakého důvodu neprovedl svědeckou výpověď JUDr. Beňové k motivaci jejího jednání. Žalobce též nesouhlasí s tím, že žalované náleží náhrada nákladů řízení. Žalobci též nebyla na počátku řízení sdělena ze strany soudu prvního stupně relevantní judikatura k jeho věci, stejně jako mu nebylo před vyhlášením rozsudku sděleno, jak na věc soud prvního stupně nahlíží. Soudkyně, která vyhlásila odvoláním napadený rozsudek, v jiné věci dospěla

k závěru, že výroky státního zástupce Petra Jiráta do médií vůči obžalovanému jsou úředním postupem, protože lze tento rozpor v názorovém obratu soudkyně vysvětlit pouze tak, že účelově a v rozporu s právem rozhodla nezákonně, anebo tím, že během půl roku změnila názor na povahu jednání státního zástupce v trestním řízení. Ministerstvo spravedlnosti je úřad a jeho činnost je hrazena ze státního rozpočtu, protože mu nevzniká nárok na náhradu nákladů řízení. Za převzetí věci žalované částka 300 Kč nadto ani jinak nenáleží. Zastává názor, že je na místě rozsudek pro nepřezkoumatelnost zrušit, byť by raději uvítal jeho změnu.

Žalovaná v rámci vyjádření k odvolání žalobce uvedla, že soud prvního stupně věc posoudil správně, a proto navrhla jeho potvrzení.

Odvolací soud projednal věc při jednání [ust. § 214 odst. 1 o. s. ř.] a v mezích podaného odvolání přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, které předcházelo jeho vydání (ust. § 212 a § 212a o. s. ř.), a odvolání důvodným neshledal.

Žalobci je možné přisvědčit v námitce, že pokud by státní zástupce v rámci výkonu pravomoci státního zastupitelství v trestním řízení porušil svojí právní povinnost výroky v rámci hlavního líčení, v příčinné souvislosti s čímž by žalobci vznikla nemajetková újma [dle ust. § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „z. o. s.“)], byl by při poskytnutí zadosti učinění namísto postup podle tohoto zákona. Jakkoli totiž byla odpovědnost státu za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci dříve dovozována i z obecné úpravy ochrany osobnosti v občanském zákoníku (k tomu srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5180/2009, ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1638/2007, ze dne 31. 1. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1712/2004, nebo ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2925/2006), byla tato praxe překonána rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 (publikovaného pod č. 125/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), tak, že nároky spadající pod zákon č. 82/1998 Sb. ve znění účinném od 27. 4. 2006 nelze uplatnit z titulu ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, neboť úprava odpovědnosti státu za škodu v z. o. s. je zároveň speciální úpravou v oblasti ochrany osobnosti tam, kde bylo do těchto práv zasaženo při výkonu veřejné moci.

Dále je namísto připustit, že i v případě advokáta, jenž v řízení zastupuje svého klienta, může nastat situace, kdy mu v důsledku protiprávního jednání orgánů státu vznikne odškodnitelná nemajetková újma. Muselo by se však jednat, a to je třeba zdůraznit, o výrazný, až extrémní zásah do práv advokáta, což je požadavek odpovídající ustáleným závěrům soudní praxe (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3849/2014, publikovaný pod č. 90/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Při posuzování této otázky pak nelze odhlédnout od skutečnosti, že žalobce jako advokát v trestním řízení měl za úkol dohlížet na dodržování práv svého klienta, poskytovat mu právní pomoc tak, aby byla šetřena veškerá jeho práva a dbát na to, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly v souladu s předpisy trestního práva. Lze předpokládat, že při této činnosti, stejně jako při výkonu advokacie obecně, bude advokát nucen obhajovat a prosazovat svůj (popř. klientův) názor proti názoru jiných osob, bude se dostávat do situací konfliktních, emotivně vypjatých a často i stresujících či lidsky nepříjemných. Advokát tedy musí určitou míru duševní nepohody, která mu vznikne při výkonu jeho povolání, předpokládat a snášet. Stejnou míru nepohody ostatně musí předpokládat a snášet i každý soudce, který je ze strany účastníků řízení či jejich zástupců vystaven kritice, ať již oprávněné nebo neoprávněné, a emočně vypjatým, stresujícím situacím v průběhu ústních jednání (k tomu srov. tamtéž).

V této souvislosti je významné, že vznik nemajetkové újmy zpravidla nelze dokazovat, neboť jde o stav myslí osoby poškozené. V řízení se tedy obvykle pouze zjišťuje, zda jsou dány objektivní důvody pro to, aby se konkrétní osoba mohla cítit poškozenou. Jinými slovy řečeno, je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit být dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu nemajetkovou sféru jednotlivce. Zřetelněji vyplývá tato potřeba při využití jiné terminologie, kterou zmiňuje i důvodová zpráva k zákonu č. 160/2006 Sb. – totiž, že nemajetková újma se jinak nazývá újmou morální. Jedná se o utrpení na těch nehmotných hodnotách, které se dotýkají morální integrity poškozené osoby (patří sem zejména její důstojnost, čest, dobrá pověst, ale i jiné hodnoty, které se zpravidla promítají i v niterném životě člověka). Dospěje-li soud v konkrétním případě k závěru, že žádná z těchto složek nemohla být významným způsobem v důsledku nesprávného úředního postupu negativně dotčena, je namístě závěr o tom, že nedošlo ke způsobení nemajetkové (morální) újmy (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011). Jinými slovy, neprokazuje se, jak se poškozený cítí, ale jestli má důvod se cítit poškozeným (k tomu srov. Kolba, J., in Kolba, J., Šuláková, M.: Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci, 1. vydání. Praha: Leges, s. 55, nebo již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3849/2014).

Ne každá újma, která člověku v životě vznikne, je přitom odškodnitelná. Vždy je třeba brát v úvahu intenzitu a délku trvání nestandardního duševního stavu, slabá a krátkodobá duševní nepohoda nemusí být odčiněna. Tak i v případě žalobce bylo nutno posoudit, zda mu vznikla nadměrná újma větší než pouhá duševní nepohoda běžně spojená s výkonem advokacie (k tomu srov. tamtéž).

Odvolací soud dospěl k závěru, že nadměrná újma v tomto smyslu žalobci nevznikla, neboť posuzovaný výrok státní zástupkyně objektivně nemohl u žalobce vyvolat újmu na nehmotných hodnotách, nad rámec duševní nepohody běžně s výkonem advokacie spojené. Z obecných závěrů odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně výše rozvedených je případně dovodit, byť jinými slovy, že posuzovaný výrok státní zástupkyně je projevem zásady upravené v ust. § 2 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb. v platném znění, trestního řádu, dle kterého orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Pokud tedy státní zástupkyně měla za to, že svědek K. mluvil pravdu, což je oprávněný úsudek státní zástupkyně plynoucí z citované zásady, stejně jako úsudek, že obžalovaný naproti tomu lhal, pak logicky mohla státní zástupkyně pokládat argumenty žalobce, pokud zpochybňovaly obsah výpovědi svědka K. a pokud takto zazněly, za nařknutí z křivé výpovědi, třebaže formulace jejího názoru nebyla provedena vhodně. Tento výrok přitom zazněl jen v rámci hlavního líčení a dle tvrzení žalobce nebyl medializován či dáván ve známost ve vztahu k veřejnosti či jiným osobám než těm, přítomným v jednací síni (členům senátu, protokolující úředníci a obžalovanému), pročez jej odvolací soud nepokládá za projev představující výrazný, až extrémní zásah do práv advokáta ve vysvětleném smyslu. Přiměřeným institutem k ochraně práv žalobce bylo podání stížnosti dle ust. § 16b z. o. s. z.

Ostatně, pro srovnání, za jednání nízké společenské nebezpečnosti, jež není na místě v rámci soudního řízení sankcionovat pořádkovou pokutou, bylo posouzeno vyjádření účastníka, kterým napadl soudcovský stav výrazy „vaše rozežrané prdele“ a „vám darmožroutům“ (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2005, č. j. 3 Ads 57/2003-79), pročez byl i ve věci činný soudce nucen takové jednání bez dalšího snést.

Tento stěžejní závěr o nezpůsobilosti posuzovaného výroku vyvolat rozhodnou újmu lze na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně dovodit a v tomto rozsahu je jeho rozsudek přezkoumatelným. Není stejně tak podstatné, s ohledem na dovozený závěr odvolacího soudu,

zda žalobce svědka křivě nařkl či nenařkl, stejně jako nebylo a není důvodu dále doplňovat dokazování, neboť s ohledem na tvrzení žalobce rozhodná pro posouzení věci bylo dokazování provedeno dostatečně. Rovněž tak nebylo povinností soudu hmotněprávně poučovat žalobce na počátku řízení či před jeho skončením o relevantní judikatuře. Soud svůj hmotněprávní názor účastníkům sděluje prostřednictvím poučení dle ust. § 118a odst. 1,3 o. s. ř., jestliže smírné vyřešení věci při jednání nepřicházelo v úvahu, avšak v daném případě nebyl k takovému postupu důvod, neboť jeho tvrzení bylo úplné.

Rozsudek soudu prvního stupně je proto ve výrocích I. – III. věcně správný, neboť jednání státní zástupkyně nebylo způsobilé vést k tvrzené újmě žalobce, pročež jej odvolací soud v tomto rozsahu podle ust. § 219 o. s. ř. potvrdil (výrok I. tohoto rozsudku).

Odvolání je však částečně důvodné ve vztahu k výroku IV. Žalované náleží jen částka 300 Kč za úkon vykonaný podle ust. § 151 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s ust. § 1 odst. 1 vyhlášky č. 254/2015 Sb. v platném znění, o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu (dále též „vyhláška“), a to za písemné podání ve věci samé [ust. § 1 odst. 3 písm. a) vyhlášky], neboť v poměrech vyhlášky za úkon převzetí věci žádná náhrada nákladů nenáleží. Při úvaze o použité této vyhlášky pak není významné, zda je žalovaná státem, nýbrž to, že žalovaná nebyla v řízení zastoupena zástupcem ve smyslu ust. § 137 odst. 2 o. s. ř. a v řízení byla plně úspěšná (ust. § 142 odst. 1 o. s. ř.). V rámci o. s. ř., v němž je projednáván spor o přiměřené zadostiučnění, mají účastníci rovné postavení, bez ohledu na to, že žalobcem je fyzická osoba a žalovanou stát. Pokud by byla akceptována argumentace žalobce o tom, že žalované náhrada nákladů nenáleží, pak by stejně tak neměl být placen např. soudní poplatek za podání žaloby, neboť činnost soudů je rovněž hrazena z prostředků státního rozpočtu.

Výrok o nákladech řízení před soudem prvního stupně (výrok II. tohoto rozsudku) byl proto změněn [ust. § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle ust. § 224 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. a ust. § 1 odst. 1, 2, § 2 odst. 3 vyhlášky, pročež byla žalované přiznána za úkon spočívající v podání vyjádření k odvolání, tj. podání ve věci samé [ust. § 1 odst. 3 písm. a) vyhlášky], částka 300 Kč (výrok III. tohoto rozsudku).

P o u č e n í : Přípustnost dovolání proti tomuto rozsudku podle § 237 až 238a o. s. ř. je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu České republiky u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Praha 23. listopadu 2017

Mgr. Richard T o m a n v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Ettlerová Anna